కృష్ణ యజుర్వేదీయ తైత్తిరీయారణ్యకమ్

॥మహా నారాయణ ఉపనిషత్॥

హరిః ఓమ్॥ సహ నావవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్యం కరవావహై। తేజస్వి నావధీతమస్తు మా విద్విషావహై॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥

అమ్భస్య పారే

హరిః ఓమ్॥ అమ్భస్య పారే భువనస్య మధ్యే నాకస్య పృష్ఠే మహతో మహీయాన్। శుక్రేణ జ్యోతీగ్ంషి సమనుప్రవిష్టః ప్రజాపతిశ్చరతి గర్భే అన్తః॥ యస్మిన్నిదగ్ం సం చ వి చైతి సర్వం యస్మిన్దేవా అధి విశ్వే నిషేదుః। తదేవ భూతం తదు భవ్యమా ఇదం తదక్షరే పరమే వ్యోమన్॥ యేనావృతం ఖం చ దివం మహీం చ యేనాదిత్యస్తపతి తేజసా భ్రాజసా చ। యమన్తస్సముద్రే కవయో వయన్తి యదక్షరే పరమే ప్రజాః॥ యతః ప్రసూతా జగతః ప్రసూతీ తోయేన జీవాన్వ్యచసర్జ భూమ్యామ్। యదోషధీభిః పురుషాన్పశూగ్శ్చ వివేశ భూతాని చరాచరాణి॥ అతః పరం నాన్యదణీయసగ్ం హి పరాత్పరం యన్మహతో మహాన్తమ్। యదేకమవ్యక్తమనన్తరూపం విశ్వం పురాణం తమసః పరస్తాత్॥[1] తదేవర్తం తదు సత్యమాహుస్తదేవ బ్రహ్మ పరమం కవీనామ్। ఇష్టాపూర్తం బహుధా జాతం జాయమానం విశ్వం బిభర్తి భువనస్య నాభిః॥ తదేవాగ్నిస్తద్వాయుస్తథ్సూర్యస్తదు చన్ద్రమాః। తదేవ శుక్రమమృతం తద్బ్రహ్మ తదాపస్స ప్రజాపతిః॥ సర్వే నిమేషా జజ్ఞిరే విద్యుతః పురుషాదధి। కలా ముహూర్తాః కాష్ఠాశ్చాహోరాత్రాశ్చ సర్వశః॥ అర్ధమాసా మాసా ఋతవస్సంవథ్సరశ్చ కల్పన్తామ్। స ఆపః ప్రదుఘే ఉభే ఇమే అన్తరిక్షమథో సువః॥

నైనమూర్ధ్వం న తిర్యఞ్చం న మధ్యే పరిజగ్రభత్। న తస్యేశే కశ్చ న తస్య నామ మహద్యశః॥[౨] న సందృశే తిష్ఠతి రూపమస్య న చక్షుషా పశ్యతి కశ్చ నైనమ్। హృదా మనీషా మనసాఽభిక్లృప్తో య ఏనం విదురమృతాస్తే భవన్తి॥ అద్భ్యస్సంభూతో హిరణ్యగర్భ ఇత్యష్టౌ॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోఽను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉ గర్భే అన్తః। స విజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ విశ్వతశ్చక్షురుత విశ్వతోముఖో విశ్వతోహస్త ఉత విశ్వతస్పాత్। సం బాహుభ్యాం నమతి సం పతత్రైర్ద్యావాపృథివీ జనయన్దేవ ఏకః॥ వేనస్తత్పశ్యన్విశ్వా భువనాని విద్వాన్ యత్ర విశ్వం భవత్యేకనీళమ్। యస్మిన్నిదగ్ం సం చ వి చైకగ్ం స ఓతః ప్రోతశ్చ విభుః ప్రజాసు॥ ప్ర తద్వోచే అమృతం ను విద్వాన్ గన్ధర్వో నామ నిహితం గుహాసు॥[3] త్రీణి పదా నిహితా గుహాసు యస్తద్వేద స వితుః పితాఽసత్॥ స నో బన్ధుర్జనితా స విధాతా ధామాని వేద భువనాని విశ్వా। యత్ర దేవా అమృతమానశానాస్తృతీయే ధామాన్యభ్యైరయన్త॥ పరి ద్యావాపృథివీ యన్తి సద్యః పరి లోకాన్పరి దిశః పరి సువః। ఋతస్య తన్తుం వితతం విచృత్య తదపశ్యత్తదభవత్ప్రజాసు॥ పరీత్య లోకాన్ పరీత్య భూతాని పరీత్య సర్వాః ప్రదిశో దిశశ్చ। ప్రజాపతిః ప్రథమజా ఋతస్యాత్మనాఽఽత్మానమభి సం బభూవ॥ సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యమ్। సనిం మేధామయాసిషమ్॥ ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోఽపఘ్నన్నిర్‌ఋతిం మమ।[౪] పశూగ్‌శ్చ మహ్యమావహ జీవనం చ దిశో దిశ॥ మా నో హిగ్ంసీజ్జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్। అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మా పరి పాతయ॥

గాయత్రీ మంత్రాః

పురుషస్య విద్మ సహస్రాక్షస్య మహాదేవస్య ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్॥

తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్॥
తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుణ్డాయ ధీమహి। తన్నో దన్తిః ప్రచోదయాత్॥
తత్పురుషాయ విద్మహే చక్రతుణ్డాయ ధీమహి। [౫] తన్నో నన్దిః ప్రచోదయాత్॥
తత్పురుషాయ విద్మహే మహాసేనాయ ధీమహి। తన్నష్షణ్ముఖః ప్రచోదయాత్॥
తత్పురుషాయ విద్మహే సువర్ణపక్షాయ ధీమహి। తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్॥
వేదాత్మనాయ విద్మహే హిరణ్యగర్భాయ ధీమహి। తన్నో బ్రహ్మ ప్రచోదయాత్॥
నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్॥ వజ్రనఖాయ విద్మహే తీక్ష్ణదగ్గ్ష్ట్రాయ ధీమహి। [౬] తన్నో నారసిగ్ంహః ప్రచోదయాత్॥ భాస్కరాయ విద్మహే మహద్యుతికరాయ ధీమహి। తన్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్॥ వైశ్వానరాయ విద్మహే లాలీలాయ ధీమహి। తన్నో అగ్నిః ప్రచోదయాత్॥ కాత్యాయనాయ విద్మహే కన్యకుమారి ధీమహి। తన్నో దుర్గిః ప్రచోదయాత్॥

దూర్వా సూక్తమ్

సహస్రపరమా దేవీ శతమూలా శతాఙ్కురా। సర్వగ్ం హరతు మే పాపం దూర్వా దుస్స్వప్ననాశనీ॥ కాణ్డాత్ కాణ్డాత్ ప్రరోహన్తీ పరుషః పరుషః పరి। [౭] ఏవా నో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చ॥ యా శతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి। తస్యాస్తే దేవీష్టకే విధేమ హవిషా వయమ్॥ అశ్వక్రాన్తే రథక్రాన్తే విష్ణుక్రాన్తే వసున్ధరా। శిరసా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాం పదేపదే॥

మృత్తికా సూక్తమ్

భూమిర్ధేనుర్ధరణీ లోకధారిణీ। ఉద్ధృతాఽసి వరాహేణ కృష్ణేన శతబాహునా॥ మృత్తికే హన మే పాపం యన్మయా దుష్కృతం కృతమ్। మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాఽఽసి కాశ్యపేనాభిమన్త్రితా। మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్।[౯] మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే। తయా హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాం గతిమ్॥

శత్రుజయ మంత్రాః

యత ఇన్ద్ర భయామహే తతో నో అభయం కృధి। మఘవఞ్ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే విద్విషో విమృధో జహి॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషేన్ద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరః॥ స్వస్తి న ఇన్ద్రో వృద్ధశ్రవాస్స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః। స్వస్తి నస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిస్స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఆపాన్తమన్యుస్తృపలప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాఞ్ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ। సోమో విశ్వాన్యతసా వనాని నార్వాగిన్ద్రం ప్రతిమానానిదేభుః॥[౯] బ్రహ్మ జజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్వి సీమతస్సురుచో వేన ఆవః। స బుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాస్సతశ్చ యోనిమసతశ్చ వివః॥ స్యోనా పృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ। యచ్ఛా నశ్శర్మ సప్రథాః॥ గన్ధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥ శ్రీర్మే భజతు॥ అలక్ష్మీర్మే నశ్యతు॥ విష్ణుముఖా వై దేవాశ్ఛన్దోభిరిమాల్లోకాననపజయ్యమభ్యజయన్న్। మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్రబాహుః షోడశీ శర్మ యచ్ఛతు।[౧౦] స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హన్తు పాప్మానం యోఽస్మాన్ద్వేష్టి॥ సోమానగ్గ్ స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవన్తం య ఔశిజమ్॥ శరీరం యజ్ఞశమలం కుసీదం తస్మిన్థ్సీదతు యోఽస్మాన్ద్వేష్టి॥ చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని। తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి

పాప్మానమరాతిం తరేమ॥ సజోషా ఇన్ద్ర సగణో మరుద్భిః సోమం పిబ వృత్రహఞ్ఛూర విద్వాన్। జహి శత్రూగ్ం రప మృధో నుదస్వాథాభయం కృణుహి విశ్వతో నః॥ సుమిత్రా న ఆప ఓషధయస్సన్తు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః॥ ఆపో హి ష్ఠా మయోభువస్తా న ఊర్జే దధాతన। [౧౧] మహే రణాయ చక్షసే॥ యో వశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతే హ నః। ఉశతీరివ మాతరః॥ తస్మా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ। ఆపో జనయథా చ నః॥

అఘమర్షణ సూక్తమ్

హిరణ్యశృఙ్గం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః। యన్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః॥ యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతమ్। తన్న ఇన్ద్రో వరుణో బృహస్పతిస్సవితా చ పునన్తు పునః పునః॥ నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇన్ద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః॥ [౧౨] యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాన్తం తదపగచ్ఛతాత్॥ అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉగ్రాత్ ప్రతిగ్రహాత్। తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు॥ సోఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః। నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మ సలోకతామ్॥ యశ్చాప్సు వరుణస్స పునాత్వఘమర్షణః॥ ఇమం మే గఙ్గే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే వితస్తయాఽఽర్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా॥ ఋతం చ సత్యం చాభీద్ధాత్తపసోఽధ్యజాయత। తతో రాత్రిరజాయత తతః సముద్రో అర్ణవః॥ [౧౩] సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత। అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్య మిషతో వశీ। సూర్యాచన్ద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వమకల్పయత్। దివం చ పృథివీం చాన్తరిక్షమథో సువః॥ యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాన్తరిక్షే విరోదసీ। ఇమాగ్ స్తదాపో

వరుణః పునాత్వఘమర్షణః॥ పునన్తు వసవః పునాతు వరుణః పునాత్వఘమర్షణః॥ ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా। ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్ హిరణ్మయమ్॥ ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్గ్ శ్రితగ్ం సువః। [౧౪] స నస్సువస్సగ్ంశిశాధి॥ ఆర్ద్రం జ్వలతి జ్యోతిరహమస్మి। జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి। యోఽహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాహమస్మి। అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా॥ అకార్యకార్యవకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః। వరుణోఽపామఘమర్షణస్తస్మాత్ పాపాత్ప్రముచ్యతే॥ రజోభూమిస్త్వ మాగ్ం రోదయస్వ ప్రవదన్తి ధీరాః॥ ఆక్రాన్త్సముద్రః ప్రథమే విధర్మఞ్జనయన్ ప్రజా భువనస్య రాజా। వృషా పవిత్రే అధి సానో అవ్యే బృహత్సోమో వావృధే సువాన ఇన్దుః॥[౧౫]

పరస్తాద్యశో నిహితం గుహాసు మమ చక్రతుణ్డాయ ధీమహి తీక్ష్ణదగ్గ్స్ట్రాయ ధీమహి పరి ప్రతిష్ఠితం దేభుర్యచ్ఛతు దధాతనాద్భ్యోఽర్ణవస్సువో రాజైకం చ ॥1॥

రుద్రో రుద్రశ్చ దన్తిశ్చ నన్దిః షణ్ముఖ ఏవ చ। గరుడో బ్రహ్మా విష్ణుశ్చ నారసిగ్ంహస్తథైవ చ। ఆదిత్యోఽగ్నిశ్చ దుర్గిశ్చ క్రమేణ ద్వాదశామ్బుసి॥ మ మ వ చ మ సు వే నా వ భా వై కాత్యాయనాయ॥

దుర్గా సూక్తమ్[2]

జాతవేదసే సునవామ సోమ మరాతీయతో నిదహాతి వేదః। స నః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా నావేవ సిన్ధుం దురితాఽత్యగ్నిః॥ తామగ్నివర్ణాం తపసా జ్వలన్తీం వైరోచనీం కర్మఫలేషు జుష్టామ్। దుర్గాం దేవీగ్ం శరణమహం ప్రపద్యే సుతరసి తరసే నమః॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్థ్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః॥ విశ్వాని నో దుర్గహా జాతవేదః సిన్ధుం న నావా దురితాఽతిపర్షి। అగ్నే అత్రివన్మనసా గృణానోఽస్మాకం బోధ్యవితా తనూనామ్॥

పృతనాజితగ్ం సహమానముగ్రమగ్నిగ్ం హువేమ పరమాథ్సధస్థాత్। స నః పర్షదతి దుర్గాణి విశ్వా క్షామద్దేవో అతి దురితాఽత్యగ్నిః॥ ప్రత్నోషి కమీడ్యో అధ్వరేషు సనాచ్చ హోతా నవ్యశ్చ సత్సి। స్వాం చాఽగ్నే తనువం పిప్రయస్వాస్మభ్యం చ సౌభగమా యజస్వ॥ గోభిర్జుష్టమయుజో నిషిక్తం తవేన్ద్ర విష్ణోరనుసంచరేమ। నాకస్య పృష్ఠమభి సంవసానో వైష్ణవీం లోక ఇహ మాదయన్తామ్॥[౧౬]

దురితాఽత్యగ్నిశ్చత్వారి చ ॥2॥

వ్యాహృతి హోమమంత్రాః[3-5]

భూరన్నమగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా భువోఽన్నం వాయవేఽన్తరిక్షాయ స్వాహా సువరన్నమాదిత్యాయ దివే స్వాహా భూర్భువస్సువరన్నం చన్ద్రమసే దిగ్భ్యస్స్వాహా నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువరన్నమోమ్॥[౧౭] *॥3॥*

భూరగ్నయే పృథివ్యై స్వాహా భువో వాయవేఽన్తరిక్షాయ స్వాహా సువరాదిత్యాయ దివే స్వాహా భూర్భువస్సువశ్చన్ద్రమసే దిగ్భ్యస్స్వాహా నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువరగ్న ఓమ్॥[౧౦] *॥4॥*

భూరగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా భువో వాయవే చాన్తరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా భూర్భువస్సువశ్చన్ద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భుర్భువస్సువర్మహరోమ్॥[౧౯] *॥5॥*

జ్ఞానప్రాప్త్యర్థ హోమమంత్రాః[6-7]

పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా॥ పాహి నో విశ్వవేదసే స్వాహా॥ యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥[౨౦] ॥6॥

పాహి నో అగ్న ఏకయా। పాహ్యుత ద్వితీయయా। పాహ్యూర్జం తృతీయయా। పాహి గీర్భిశ్చతసృభిర్వసో స్వాహా॥[౨౧] ॥7॥

వేదావిస్మరణాయ జపమంత్రాః[8-9]

యశ్ఛన్దసామృషభో విశ్వరూపశ్ఛన్దోభ్యశ్ఛన్దాగ్‍స్యావివేశ। సతాగ్‍ంశిక్యః పురోవాచోపనిషదిన్ద్రో జ్యేష్ఠ ఇన్ద్రియాయ ఋషిభ్యో నమో దేవేభ్యస్స్వధా పితృభ్యో భూర్భువస్సువశ్ఛన్ద ఓమ్॥ [౨౨] ॥8॥

నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయోశ్శ్రుతం మా చ్యోఢ్వం మమాముష్య ఓమ్॥[౨౩] ॥9॥

తపః ప్రశంసా[10]

ఋతం తపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తపశ్శాన్తం తపో దమస్తపశ్శమస్తపో దానం తపో యజ్ఞం తపో భూర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥[౨౪] ॥10॥

విహితాచరణప్రశంసా నిషిద్ధాచరణనిందా చ[11]

యథా వృక్షస్య సంపుష్పితస్య దూరాద్గన్ధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణో దూరాద్గన్ధో వాతి యథాఽసిధారాం కర్తేఽవహితామవక్రామే యద్యువే యువే హవా విహ్వాయిష్యామి కర్తం పతిష్యామీత్యేవమమృతాదాత్మానం జుగుప్సేత్॥[౨౫] ॥11॥

దహరవిద్యా[12]

అణోరణీయాన్ మహతో మహీయానాత్మా గుహాయాం నిహితోఽస్య జన్తోః। తమక్రతుం పశ్యతి వీతశోకో ధాతుః ప్రసాదాన్ మహిమానమీశమ్॥ సప్త ప్రాణాః ప్రభవన్తి తస్మాత్సప్తార్చిషః సమిధః సప్త జిహ్వాః। సప్త ఇమే లోకా యేషు చరన్తి ప్రాణా గుహాశయాం నిహితాః సప్త సప్త॥ అతస్సముద్రా గిరయశ్చ సర్వేఽస్మాత్స్యన్దన్తే సిన్ధవః సర్వరూపాః। అతశ్చ విశ్వా ఓషధయో రసాచ్చ యేనైష భూతస్తిష్ఠత్యన్తరాత్మా॥ బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ అజామేకాం లోహితశుక్లకృష్ణాం బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీగ్ం సరూపామ్। అజో హ్యేకో జుషమాణోఽనుశేతే జహాత్యేనాం భుక్తభోగామజోఽన్యః॥ [౨౬] హగ్ంసశ్శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్। నృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్॥ ఘృతం మిమిక్షిరే ఘృతమస్య యోనిర్ఘృతే శ్రితో ఘృతము వస్య ధామ। అనుష్వధమావహ మాదయస్వ స్వాహాకృతం వృషభ వక్షి హవ్యమ్॥ సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ం

ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమానట్। ఘృతస్య నామ గుహ్యం యదస్తి జిహ్వా దేవానామమృతస్య నాభిః॥ వయం నామ ప్రబ్రవామా ఘృతేనాస్మిన్ యజ్ఞే ధారయామా నమోభిః। ఉప బ్రహ్మా శృణవచ్ఛస్యమానం చతుశ్శృఙ్గోఽవమీద్గౌర ఏతత్॥ చత్వారి శృఙ్గా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య। త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥ [౨౭] త్రిధా హితం పణిభిర్గుహ్యమానం గవి దేవాసో ఘృతమన్వవిన్దన్। ఇన్ద్ర ఏకగ్ం సూర్య ఏకం జజాన వేనాదేకగ్గ్ స్వధయా నిష్టతక్షుః॥ యో దేవానాం ప్రథమం పురస్తాద్విశ్వాధియో రుద్రో మహర్షిః। హిరణ్యగర్భం పశ్యత జాయమానగ్ం స నో దేవశ్శుభయా స్మృత్యా స్సంయునక్తు॥ యస్మాత్పరం నాపరమస్తి కించిద్యస్మాన్నాణీయో న జ్యాయోఽస్తి కశ్చిత్। వృక్ష ఇవ స్తబ్ధో దివి తిష్ఠత్యేకస్తేనేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్॥ న కర్మణా న ప్రజయా ధనేన త్యాగేనైకే అమృతత్వమానశుః। పరేణ నాకం నిహితం గుహాయాం విభ్రాజదేతద్యతయో విశన్తి॥ వేదాన్తవిజ్ఞానసునిశ్చితార్థాస్సంన్యాస యోగాద్యతయశ్శుద్ధసత్త్వాః। తే బ్రహ్మలోకే తు పరాన్తకాలే పరామృతాత్పరిముచ్యన్తి సర్వే॥ దహ్రం విపాపం పరమేశ్మభూతం యత్పుణ్డరీకం పురమధ్యసగ్గ్స్థమ్। తత్రాపి దహ్రం గగనం విశోకస్తస్మిన్ యదన్తస్తదుపాసితవ్యమ్॥ యో వేదాదౌ స్వరః ప్రోక్తో వేదాన్తే చ ప్రతిష్ఠితః। తస్య ప్రకృతిలీనస్య యః పరస్స మహేశ్వరః॥[౨౮]

అజోఽస్య ఆవివేశ సర్వే చత్వారి చ ॥12॥

నారాయణ సూక్తమ్[13]

సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వశంభువమ్। విశ్వం నారాయణం దేవమక్షరం పరమం పదమ్॥ విశ్వతః పరమాన్నిత్యం విశ్వం నారాయణగ్ం హరిమ్। విశ్వమేవేదం

పురుషస్తద్విశ్వముపజీవతి॥ పతిం విశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శివమచ్యుతమ్। నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్॥ నారాయణః పరో జ్యోతిరాత్మా నారాయణః పరః। నారాయణః పరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః పరః। నారాయణః పరో ధ్యాతా ధ్యానం నారాయణః పరః॥ యచ్చ కించిజ్జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపి వా।[౨౯] అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణస్స్థితః॥ అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం విశ్వశమ్భువమ్। పద్మకోశప్రతీకాశగ్ం హృదయం చాప్యధోముఖమ్॥ అధో నిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి। జ్వాలమాలాకులం భాతీ విశ్వస్యాయతనం మహత్॥ సన్తతగ్ం శిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశసన్నిభమ్। తస్యాన్తే సుషిరగ్ం సూక్ష్మం తస్మిన్థ్సర్వం ప్రతిష్ఠితమ్॥ తస్య మధ్యే మహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః। సోఽగ్రభుగ్విభజన్తిష్ఠన్నాహారమజరః కవిః॥ తిర్యగూర్ధ్వమధశ్శాయీ రశ్మయస్తస్య సన్తతా। సన్తాపయతి స్వం దేహమాపాదతలమస్తకః॥ తస్య మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వా వ్యవస్థితః। నీలతోయదమధ్యస్థాద్విద్యుల్లేఖేవ భాస్వరా। నీవారశూకవత్తన్వీ పీతా భాస్వత్యణూపమా॥ తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యే పరమాత్మా వ్యవస్థితః। స బ్రహ్మ స శివస్స హరిస్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్॥[30]

అపి వా సన్తతా షట్చ ॥13॥

ఆదిత్యమండలే పరబ్రహ్మోపాసనమ్[14]

ఆదిత్యో వా ఏష ఏతన్ మణ్డలం తపతి తత్ర తా ఋచస్తదృచా మణ్డలగ్ం స ఋచాం లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తాని సామాని స సామ్నాం లోకోఽథ య ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తాని యజూగ్ంషి స యజుషా మణ్డలగ్ం స యజుషాం లోకస్సైషా త్రయ్యేవ విద్యా తపతి య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః।[30] ॥14॥

ఆదిత్యపురుషస్య సర్వాత్మకత్వ ప్రదర్శనమ్[15]

ఆదిత్యో వై తేజ ఓజో బలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్రమాత్మా మనో మన్యుర్మనుర్మృత్యుస్సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణో లోకపాలః కః కిం కం తథ్సత్యమన్నమమృతో జీవో విశ్వః కతమస్స్వయంభు బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురుష ఏష భూతానామధిపతిర్బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నోత్యేతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమానలోకతామాప్నోతి య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్॥[౩౨] ॥15॥

శివోపాసన మంత్రాః[16]

నిధనపతయే నమః॥ నిధనపతాన్తికాయ నమః॥ ఊర్ధ్వాయ నమః॥ ఊర్ధ్వలిఙ్గాయ నమః॥ హిరణ్యాయ నమః॥ హిరణ్యలిఙ్గాయ నమః॥ సువర్ణాయ నమః॥ సువర్ణలిఙ్గాయ నమః॥ దివ్యాయ నమః॥ దివ్యలిఙ్గాయ నమః॥[33] భవాయ నమః॥ భవలిఙ్గాయ నమః॥ శర్వాయ నమః॥ శర్వలిఙ్గాయ నమః॥ శివాయ నమః॥ శివలిఙ్గాయ నమః॥ జ్వలాయ నమః॥ జ్వలలిఙ్గాయ నమః॥ ఆత్మాయ నమః॥ ఆత్మలిఙ్గాయ నమః॥ పరమాయ నమః॥ పరమలిఙ్గాయ నమః॥ ఏతథ్సోమస్య సూర్యస్య సర్వలిఙ్గగ్ స్థాపయతి పాణిమన్త్రం పవిత్రమ్॥[౩౪] ॥16॥

పశ్చిమవక్త్ర ప్రతిపాదకమంత్రః[17]

సద్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్యోజాతాయ వై నమో నమః। భవే భవే నాతిభవే భవస్వ మామ్। భవోద్భవాయ నమః॥[౩౫] ॥17॥

ఉత్తరవక్త్ర ప్రతిపాదకమంత్రః[18]

వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూతదమనాయ నమో మనోన్మనాయ నమః॥[౩౬] ॥18॥

దక్షిణవక్త్ర ప్రతిపాదకమంత్రః[19]

అఘోరేభ్యోఽథ ఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః। సర్వేభ్యస్సర్వ శర్వేభ్యో నమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః॥[౩౭] ॥19॥

ప్రాగ్వక్త్ర ప్రతిపాదకమంత్రః[20]

తత్పురుషాయ విద్మహే మహాదేవాయ ధీమహి। తన్నో రుద్రః ప్రచోదయాత్॥[౩౮] ॥20॥

ఊర్ధ్వవక్త్ర ప్రతిపాదకమంత్రః[21]

ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా శివో మే

అస్తు సదాశివోమ్॥[౩౯] ॥21॥

నమస్కారార్థ మంత్రాః[22-25]

నమో హిరణ్యబాహవే హిరణ్యవర్ణాయ హిరణ్యరూపాయ హిరణ్యపతయేఽమ్బికాపతయ ఉమాపతయే పశుపతయే నమో నమః॥[౪౦] ॥22॥

ఋతగ్ం సత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపిఙ్గలమ్। ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయ వై నమో నమః॥[౪౧] ॥23॥

సర్వో వై రుద్రస్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు। పురుషో వై రుద్రస్సన్ మహో నమోనమః। విశ్వం భూతం భువనం చిత్రం బహుధా జాతం జాయమానం చ యత్। సర్వో హ్యేష రుద్రస్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు॥[౪౨] ॥24॥

కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే మీఢుష్టమాయ తవ్యసే। వోచేమ శంతమగ్ం హృదే। సర్వో హ్యేష రుద్రస్తస్మై రుద్రాయ నమో అస్తు॥[౪౩] ॥25॥

అగ్నిహోత్రహవణ్యాః ఉపయుక్తస్య వృక్షవిశేషస్యాభిధానమ్[26-27]

యస్య వైకఙ్కత్యగ్నిహోత్రహవణీ భవతి ప్రత్యేవాస్యాహుతయస్తిష్ఠన్త్యథో ప్రతిష్ఠిత్యై॥ [౪౪] ॥26॥

కృణుష్వ పాజ ఇతి పఞ్చ॥[౪౫] ॥27॥

భూదేవతాకమంత్రః[28]

అదితిర్దేవా గన్ధర్వా మనుష్యాః పితరోఽసురాస్తేషాగ్ం సర్వభూతానాం మాతా మేదినీ మహతా మహీ సావిత్రీ గాయత్రీ జగత్యుర్వీ పృథ్వీ బహులా విశ్వా భూతా కతమా కాయా సా సత్యేత్యమృతేతి వసిష్ఠః॥[౪౬] ॥28॥

సర్వాదేవతా ఆపః[29]

ఆపో వా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వా భూతాన్యాపః ప్రాణా వా ఆపః పశవ ఆపోఽన్నమాపోఽమృతమాపః సమ్రాడాపో విరాడాపః స్వరాడాపశ్ఛన్దాగ్స్యాపో జ్యోతీగ్ష్యాపో యజూగ్ష్యాపః సత్యమాపః సర్వా దేవతా ఆపో భూర్భువః సువరాప ఓమ్॥ [౪౭] ॥29॥

సంధ్యావన్దనమంత్రాః[30-32]

ఆపః పునన్తు పృథివీం పృథివీ పూతా పునాతు మామ్। పునన్తు బ్రహ్మణస్పతిర్బ్రహ్మ పూతా పునాతు మామ్॥ యదుచ్ఛిష్టమభోజ్యం యద్వా దుశ్చరితం మమ। సర్వం పునన్తు మామాపోఽసతాం చ ప్రతిగ్రహగ్గ్ స్వాహా॥[౪౮] ॥30॥

అగ్నిశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః। పాపేభ్యో రక్షన్తామ్॥ యదహ్నా పాపమకార్షమ్। మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్। పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా। అహస్తదవలుమ్పతు। యత్కించ దురితం మయి॥ ఇదమహం మామమృతయోనౌ। సత్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా॥[౪౯] //31//

సూర్యశ్చ మా మన్యుశ్చ మన్యుపతయశ్చ మన్యుకృతేభ్యః। పాపేభ్యో రక్షన్తామ్॥ యద్రాత్రియా పాపమకార్షమ్। మనసా వాచా హస్తాభ్యామ్। పద్భ్యాముదరేణ శిశ్నా। రాత్రిస్తదవలుమ్పతు। యత్కించ దురితం మయి॥ ఇదమహం మామమృతయోనౌ। సూర్యే జ్యోతిషి జుహోమి స్వాహా॥[౫౦] //32//

ప్రణవస్య ఋష్యాదివివరణమ్[33]

ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మ। అగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ఇత్యార్షమ్। గాయత్రం ఛన్దం పరమాత్మం సరూపమ్। సాయుజ్యం వినియోగమ్।[౫౦] //33//

గాయత్ర్యావాహనమంత్రాః[34-35]

ఆయాతు వరదా దేవీ అక్షరం బ్రహ్మ సమ్మితమ్। గాయత్రీం ఛన్దసాం మాతేదం బ్రహ్మ జుషస్వ మే॥ యదహ్నాత్కురుతే పాపం తదహ్నాత్ప్రతిముచ్యతే। యద్రాత్రియాత్కురుతే పాపం తద్రాత్రియాత్ప్రతిముచ్యతే। సర్వవర్ణే మహాదేవి సన్ధ్యావిద్యే సరస్వతి॥[౫౨] //34//

ఓజోఽసి సహోఽసి బలమసి భ్రాజోఽసి దేవానాం ధామనామాఽసి విశ్వమసి విశ్వాయుస్సర్వమసి సర్వాయురభిభూరోం గాయత్రీమావాహయామి సావిత్రీమావాహయామి సరస్వతీమావాహయామి ఛన్దర్షీనావాహయామి శ్రియమావాహయామి గాయత్రియా గాయత్రీచ్ఛన్దో విశ్వామిత్ర ఋషిస్సవితా దేవతాఽగ్నిర్ముఖం బ్రహ్మ శిరో విష్ణుర్హృదయగ్ంరుద్రశ్శిఖా పృథివీ యోనిః ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా సప్రాణా శ్వేతవర్ణా సాంఖ్యాయనసగోత్రా గాయత్రీ చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా త్రిపదా షట్కుక్షిః పఞ్చశీర్షోపనయనే వినియోగః। ఓం భూః॥ ఓం భువః॥ ఓగ్ం సువః॥ ఓం మహః॥ ఓం జనః॥ ఓం తపః॥ ఓగ్ం సత్యమ్॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ ఓమాపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥[౫౩] ॥35॥

గాయత్రీ ఉపస్థానమంత్రాః[36]

ఉత్తమే శిఖరే జాతే భూమ్యాం పర్వతమూర్ధని। బ్రాహ్మణేభ్యోఽభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛ దేవి యథాసుఖమ్॥ స్తుతో మయా వరదా వేదమాతా ప్రచోదయన్తీ పవనే ద్విజాతా। ఆయుః పృథివ్యాం ద్రవిణం బ్రహ్మవర్చసం మహ్యం దత్త్వా ప్రజాతుం బ్రహ్మలోకమ్॥[౫౪] ॥36॥

ఆదిత్యదేవతామంత్రః[37]

ఘృణిస్సూర్య ఆదిత్యో న ప్రభా వాత్యక్షరమ్। మధు క్షరన్తి తద్రసమ్। సత్యం వై

తద్రసమాపో జ్యోతీ రసోऽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥[౩౩] ॥37॥

త్రిసుపర్ణ మంత్రాః[38-40]

బ్రహ్మమేతు మామ్। మధుమేతు మామ్। బ్రహ్మమేవ మధుమేతు మామ్॥ యాస్తే సోమ ప్రజా వథ్సోऽభి సో అహమ్। దుఃష్వప్నహన్ దురుష్షహ। యాస్తే సోమ ప్రాణాగ్స్తాఞ్జుహోమి॥ త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। బ్రహ్మహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి। తే సోమం ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రాత్ పఙ్క్తిం పునన్తి। ఓమ్।[౩౮] ॥38॥

బ్రహ్మ మేధయా। మధు మేధయా। బ్రహ్మమేవ మధు మేధయా॥ అద్యా నో దేవ సవితః ప్రజావథ్సావీస్సౌభగమ్। పరా దుఃష్వప్నియగ్ం సువ॥ విశ్వాని దేవ సవితర్దురితాని పరాసువ। యద్భద్రం తన్మ ఆసువ॥ మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరన్తి సిన్ధవః। మాధ్వీర్నస్సన్త్వోషధీః॥ మధు నక్తముతోషసి మధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధు ద్యౌరస్తు నః పితా॥ మధు మాన్నో వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావో భవన్తు నః॥ య ఇమం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। భ్రూణహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి। తే సోమం ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రాత్ పఙ్క్తిం పునన్తి। ఓమ్।[౩౯] ॥39॥

బ్రహ్మ మేధవా। మధు మేధవా। బ్రహ్మమేవ మధు మేధవా॥ బ్రహ్మా దేవానాం పదవీః కవీనామృషిర్విప్రాణాం మహిషో మృగాణామ్। శ్యేనో గృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనానాగ్ం సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ హగ్ంసశ్శుచిషద్వసురన్తరిక్షసద్ధోతా వేదిషదతిథిర్దురోణసత్।

వృషద్వరసదృతసద్వ్యోమసదబ్జా గోజా ఋతజా అద్రిజా ఋతం బృహత్॥ ఋచే త్వా రుచే త్వా సమిథ్స్రవన్తి సరితో న ధేనాః। అన్తర్హృదా మనసా పూయమానాః। ఘృతస్య ధారా అభిచాకశీమి। హిరణ్యయో వేతసో మధ్య ఆసామ్॥ తస్మిన్థ్సుపర్ణో మధుకృత్కులాయీ భజన్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః। తస్యాసతే హరయస్సప్త తీరే స్వధాం దుహానా అమృతస్య ధారామ్॥ య ఇదం త్రిసుపర్ణమయాచితం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్। వీరహత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి। యే బ్రాహ్మణాస్త్రిసుపర్ణం పఠన్తి। తే సోమం ప్రాప్నువన్తి। ఆసహస్రాత్ పఙ్క్తిం పునన్తి। ఓమ్॥[౫౦] ॥40॥

మేధా సూక్తమ్[41-44]

మేధా దేవీ జుషమాణా న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా నుదమానా దురుక్తాన్ బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః॥ త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వయా బ్రహ్మాఽఽగతశ్రీరుత త్వయా। త్వయా జుష్టశ్చిత్రం విన్దతే వసు సా నో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే॥[౫౮] ॥41॥

మేధాం మ ఇన్ద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం మే అశ్వినావుభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా॥ అప్సరాసు చ యా మేధా గన్ధర్వేషు చ యన్మనః। దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా సురభిర్జుషతాగ్ స్వాహా॥[౬౦] ॥42॥

ఆ మాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగమ్యా। ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా జుషన్తామ్॥[౬౧] ॥43॥

మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు||[౬౨] //44//

మృత్యు నివారణ మంత్రాః[45-53]

అపైతు మృత్యురమృతం న ఆగన్వైవస్వతో నో అభయం కృణోతు| పర్ణం వనస్పతేరివాభి నశ్శీయతాగ్ం రయిస్సచతాం నశ్శచీపతిః||[౬౩] //45//

పరం మృత్యో అను పరేహి పన్థాం యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్| చక్షుష్మతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరాన్||[౬౪] //46//

వాతం ప్రాణం మనసాఽన్వారభామహే ప్రజాపతిం యో భువనస్య గోపాః| స నో మృత్యోస్త్రాయతాం పాత్వగ్ంహసో జ్యోగ్జీవా జరామశీమహి||[౬౫] //47//

అముత్రభూయాదధ యద్యమస్య బృహస్పతే అభిశస్తేరముఞ్చః| ప్రత్యౌహతామశ్వినా మృత్యుమస్మాద్దేవానామగ్నే భిషజా శచీభిః||[౬౬] //48//

హరిగ్ం హరన్తమనుయన్తి దేవా విశ్వస్యేశానం వృషభం మతీనామ్| బ్రహ్మ సరూపమను మేదమాగాదయనం మా వివధీర్విక్రమస్వ||[౬౭] //49//

శల్కైరగ్నిమిన్ధాన ఉభౌ లోకౌ సనేమహమ్| ఉభయోర్లోకయోర్ఋధ్వాఽతి మృత్యుం

తరామ్యహమ్॥[౬౦] ॥50॥

మా ఛిదో మృత్యో మా వధీర్మా మే బలం వివృహో మా ప్రమోషీః। ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయురుగ్ర నృచక్షసం త్వా హవిషా విధేమ॥[౬౯] ॥51॥

మా నో మహాన్తముత మా నో అర్భకం మా న ఉక్షన్తముత మా న ఉక్షితమ్। మా నో వధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియా మా నస్తనువో రుద్ర రీరిషః॥[౭౦] ॥52॥

మా నస్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥[౭౦] ॥53॥

ప్రజాపతి ప్రార్థనా మంత్రః[54]

ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరి తా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణామ్॥[౭౨] ॥54॥

ఇంద్ర ప్రార్థనా మంత్రః[55]

స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ। వృషేన్ద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అభయంకరః॥ [౭౩] ॥55॥

మృత్యుఞ్జయ మంత్రాః[56-58]

త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివ బన్ధనాన్ మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥[౭౪] ॥56॥

యే తే సహస్రమయుతం పాశా మృత్యో మర్త్యాయ హన్తవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయా సర్వానవయజామహే॥[౭౫] ॥57॥

మృత్యవే స్వాహా మృత్యవే స్వాహా॥[౭౬] ॥58॥

పాప నివారకా మంత్రాః[59]

దేవకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ మనుష్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ పితృకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ ఆత్మకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అన్యకృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ అస్మత్కృతస్యైనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥ యద్దివా చ నక్తం చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా॥ యథ్స్వపన్తశ్చ జాగ్రతశ్చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా॥ యథ్సుషుప్తశ్చ జాగ్రతశ్చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా॥ యద్విద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ంసశ్చైనశ్చకృమ తస్యావయజనమసి స్వాహా॥ ఏనస ఏనసోఽవయజనమసి స్వాహా॥[౭౭] ॥59॥

వసు ప్రార్థనా మంత్రః[60]

యద్వో దేవాశ్చకృమ జిహ్వయా గురు మనసో వా ప్రయుతీ దేవహేడనమ్। అరా వాయో నో అభి దుచ్ఛునాయతే తస్మిన్తదేనో వసవో నిధేతన స్వాహా॥[౭౦] ॥60॥

కామోఽకార్షీత్–మన్యురకార్షీత్ మంత్రః[61-62]

కామోఽకార్షీన్నమో నమః। కామోఽకార్షీత్కామః కరోతి నాహం కరోమి కామః కర్తా నాహం కర్తా కామః కారయితా నాహం కారయితా ఏష తే కామ కామాయ స్వాహా॥[౭౧] ॥61॥

మన్యురకార్షీన్నమో నమః। మన్యురకార్షీన్ మన్యుః కరోతి నాహం కరోమి మన్యుః కర్తా నాహం కర్తా మన్యుః కారయితా నాహం కారయితా ఏష తే మన్యో మన్యవే స్వాహా॥[౭౨] ॥62॥

విరజా హోమ మంత్రాః[63-66]

తిలాఞ్జుహోమి సరసాగ్ం సపిష్టాన్ గన్ధార మమ చిత్తే రమన్తు స్వాహా॥॥ గావో హిరణ్యం ధనమన్నపానగ్ం సర్వేషాగ్ శ్రియై స్వాహా॥ శ్రియం చ లక్ష్మీం చ పుష్టిం చ కీర్తిం చాఽఽనృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధామేధే ప్రజాస్సందదాతు స్వాహా॥[౭౩] ॥63॥

తిలాః కృష్ణాస్తిలాశ్శ్వేతాస్తిలాస్సౌమ్యా వశానుగాః। తిలాః పునన్తు మే పాపం యత్కిఞ్చిద్దురితం మయి స్వాహా॥ చోరస్యాన్నం నవశ్రాద్ధం బ్రహ్మహా గురుతల్పగః। గోస్తేయగ్ం సురాపానం భ్రూణహత్యా తిలా శాన్తిగ్ం శమయన్తు స్వాహా॥ శ్రీశ్చ లక్ష్మీశ్చ పుష్టీశ్చ కీర్తిం చాఽఽనృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధామేధే ప్రజ్ఞా తు జాతవేదస్సందదాతు స్వాహా॥[౬౨] ॥64॥

ప్రాణాపానవ్యానోదానసమానా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతో బుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిరమేదోమజ్జాస్నాయవోఽస్థీని మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘశిశ్నోపస్థపాయవో మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ ఉత్తిష్ఠ పురుష హరిత పిఙ్గల లోహితాక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥[౬౩] ॥65॥

పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ మనోవాక్కాయకర్మాణి మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ ఆత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ అన్తరాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ పరమాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ క్షుధే స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా॥

వివిట్యై స్వాహా॥ ఋగ్విధానాయ స్వాహా॥ కషోత్కాయ స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసామలం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్। అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్గ్ స్వాహా॥ అన్నమయప్రాణమయమనోమయవిజ్ఞానమయమానన్దమయమాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం విరజా విపాప్మా భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥[౧౪] *॥66॥*

వైశ్వ దేవ మంత్రాః[67-68]

అగ్నయే స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥ ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ ధర్మాయ స్వాహా॥ అధర్మాయ స్వాహా॥ అద్భ్యస్స్వాహా॥ ఓషధివనస్పతిభ్యః స్వాహా॥ [౧౫] రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥ గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥ కామాయ స్వాహా॥ అన్తరిక్షాయ స్వాహా॥ యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నామ్నే స్వాహా॥ పృథివ్యై స్వాహా॥ అన్తరిక్షాయ స్వాహా॥ [౧౬] దివే స్వాహా॥ సూర్యాయ స్వాహా॥ చన్ద్రమసే స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ స్వాహా॥ బృహస్పతయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వాహా॥ స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా॥ నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥[౧౭] దేవేభ్యస్స్వాహా॥ పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥ భూతేభ్యో నమః॥ మనుష్యేభ్యో హన్తా॥ ప్రజాపతయే స్వాహా॥ పరమేష్ఠినే స్వాహా॥ యథా కూపశ్శతధారస్సహస్రధారో అక్షితః। ఏవా మే అస్తు ధాన్యగ్ం సహస్రధారమక్షితమ్। ధనధాన్యై స్వాహా॥ యే భూతాః ప్రచరన్తి దివానక్తం బలిమిచ్ఛన్తో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా॥[౧౦]

ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహాఽన్తరిక్షాయ స్వాహా నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా వితుదస్య ప్రేష్యా ఏకం చ ॥67॥

ఓం తద్బ్రహ్మ। ఓం తద్వాయుః। ఓం తదాత్మా। ఓం తథ్సత్యమ్। ఓం తథ్సర్వమ్। ఓం తత్పురోర్నమః। అన్తశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు। త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమిన్ద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మ త్వం ప్రజాపతిః। త్వం తదాప ఆపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్॥[౬౮] ॥68॥

ప్రాణాహుతి మంత్రాః[69]

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి॥ శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి॥ శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి॥ బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశాప్రదాహాయ। ప్రాణాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశాప్రదాహాయ। అపానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశాప్రదాహాయ। వ్యానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాముదానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశాప్రదాహాయ। ఉదానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శివో మా విశాప్రదాహాయ। సమానాయ స్వాహా॥ బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ అమృతాపిధానమసి॥[౬౦] ॥69॥

భుక్తాన్నాభిమంత్రణ మంత్రాః[70]

శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ॥ శ్రద్ధాయామపానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। అపానమన్నేనాప్యాయస్వ॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। వ్యానమన్నేనాప్యాయస్వ॥ శ్రద్ధాయాముదానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। ఉదానమన్నేనాప్యాయస్వ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్। సమానమన్నేనాప్యాయస్వ॥[౬౦] //70//

భోజనాన్తే ఆత్మానుసన్ధాన మంత్రాః[71]

అఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషోఽఙ్గుష్ఠం చ సమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్య జగతః ప్రభుః ప్రీణాతి విశ్వభుక్॥[౬౨] //71//

అవయవస్వస్థతా ప్రార్థనా మంత్రః[72]

వాఙ్మ ఆసన్న్। నసోః ప్రాణః। అక్ష్యోశ్చక్షుః। కర్ణయోశ్శ్రోత్రమ్। బాహువోర్బలమ్। ఊరువోరోజః। అరిష్టా విశ్వాన్యఙ్గాని తనూః। తనువా మే సహ నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥[౬౩] //72//

ఇన్ద్రసప్తర్షి సంవాద మంత్రః[73]

వయస్సుపర్ణా ఉపసేదురిన్ద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః। అప ధ్వాన్తమూర్ణుహి పూర్ధి చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధయేఽవ బద్ధాన్॥[౬౪] //73//

హృదయాలంభన మంత్రః[74]

ప్రాణానాం గ్రన్థిరసి రుద్రో మా విశాన్తకః। తేనాన్నేనాప్యాయస్వ॥[౯౫] //74//

దేవతా ప్రాణ నిరూపణ మంత్రః[75]

నమో రుద్రాయ విష్ణవే మృత్యుర్మే పాహి॥[౯౬] //75//

అగ్ని స్తుతి మంత్రః[76]

త్వమగ్నే ద్యుభిస్త్వమాశుశుక్షణిస్త్వమద్భ్యస్త్వమశ్మనస్పరి। త్వం వనేభ్యస్త్వమోషధీభ్యస్త్వం నృణాం నృపతే జాయసే శుచిః॥[౯౭] //76//

అభీష్ట యాచనా మంత్రః[77]

శివేన మే సన్తిష్ఠస్వ స్యోనేన మే సన్తిష్ఠస్వ సుభూతేన మే సన్తిష్ఠస్వ బ్రహ్మవర్చసేన మే సన్తిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యర్ధిమను సన్తిష్ఠస్వోప తే యజ్ఞ నమ ఉప తే నమ ఉప తే నమః॥[౯౮] // 77//

పరతత్వ నిరూపణమ్[78]

సత్యం పరం పరగ్ం సత్యగ్ం సత్యేన న సువర్గాల్లోకాచ్చ్యవన్తే కదాచన సతాగ్ం హి సత్యం తస్మాథ్సత్యే రమన్తే తప ఇతి తపో నానశనాత్పరం యద్ధి పరం తపస్తద్దుర్ధర్షం తద్దురాధర్షం తస్మాత్తపసి రమన్తే దమ ఇతి నియతం బ్రహ్మచారిణస్తస్మాద్దమే రమన్తే శమ ఇత్యరణ్యే మునయస్తమాచ్ఛమే రమన్తే దానమితి సర్వాణి భూతాని ప్రశగ్ంసన్తి దానాన్నాతిదుశ్చరం తస్మాద్దానే రమన్తే ధర్మ ఇతి ధర్మేణ సర్వమిదం పరిగృహీతం ధర్మాన్నాతిదుష్కరం తస్మాద్ధర్మే రమన్తే ప్రజన ఇతి భూయాగ్ంసస్తస్మాద్భూయిష్ఠాః ప్రజాయన్తే తస్మాద్భూయిష్ఠాః ప్రజననే రమన్తేఽ అగ్నయ ఇత్యాహ తస్మాదగ్నయ ఆధాతవ్యాః అగ్నిహోత్రమిత్యాహ తస్మాదగ్నిహోత్రే రమన్తే యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవాస్తస్మాద్యజ్ఞే రమన్తే మానసమితి విద్వాగ్ంసస్తస్మాద్విద్వాగ్ంస ఏవ మానసే రమన్తే న్యాస ఇతి బ్రహ్మా బ్రహ్మా హి పరః పరో హి బ్రహ్మా తాని వా ఏతాన్యవరాణి పరాగ్ంసి న్యాస ఏవాత్యరేచయద్య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్॥[౯౯] ॥78॥

జ్ఞానసాధన నిరూపణమ్[79]

ప్రాజాపత్యో హారుణిస్సుపర్ణేయః ప్రజాపతిం పితరముపససార కిం భగవన్తః పరమం వదన్తీతి తస్మై ప్రోవాచ సత్యేన వాయురావాతి సత్యేనాదిత్యో రోచతే దివి సత్యం వాచః ప్రతిష్ఠా సత్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాథ్సత్యం పరమం వదన్తి తపసా దేవా దేవతామగ్ర ఆయన్ తపసర్షయస్సువరన్వవిన్దన్ తపసా సపత్నాన్ ప్రణుదామారాతీ-స్తపసి సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాత్తపః పరమం వదన్తి దమేన దాన్తాః కిల్బిష-మవధూన్వన్తి దమేన బ్రహ్మచారిణ-స్సువరగచ్ఛన్ దమో భూతానాం దురాధర్షం దమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్దమః పరమం వదన్తి శమేన శాన్తా-శ్శివ-మాచరన్తి శమేన నాకం

మునయోఽన్వవిన్దఞ్ఛమో భూతానాం దురాధర్షఞ్ఛమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాచ్ఛమః పరమం వదన్తి దానం యజ్ఞానాం వరూథం దక్షిణా లోకే దాతారగ్ం సర్వభూతాన్యుపజీవన్తి దానేనారాతీ-రపానుదన్త దానేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి దానే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా-ద్దానం పరమం వదన్తి ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా లోకే ధర్మిష్ఠం ప్రజా ఉపసర్పన్తి ధర్మేణ పాప-మపనుదతి ధర్మే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా-ద్ధర్మం పరమం వదన్తి ప్రజననం వై ప్రతిష్ఠా లోకే సాధు ప్రజాయా-స్తన్తుం తన్వానః పితృణా-మనృణో భవతి తదేవ తస్యా అనృణం తస్మాత్ప్రజననం పరమం వదన్త్యగ్నయో వై త్రయీ విద్యా దేవయానః పన్థా గార్హపత్య ఋక్పృథివీ రథన్తర-మన్వాహార్యపచనం యజు-రన్తరిక్షం వామదేవ్య-మాహవనీయస్సామ సువర్గో లోకో బృహత్తస్మా-దగ్నీన్ పరమం వదన్త్యగ్నిహోత్రగ్ం సాయం ప్రాతర్గృహాణాం నిష్కృతి-స్స్విష్టగ్ం సుహుతం యజ్ఞక్రతూనాం ప్రాయణగ్ం సువర్గస్య లోకస్య జ్యోతిస్తస్మాదగ్నిహోత్రం పరమం వదన్తి యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞేన హి దేవా దివం గతా యజ్ఞేనాసురా-నపానుదన్త యజ్ఞేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి యజ్ఞే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్యజ్ఞం పరమం వదన్తి మానసం వై ప్రాజాపత్యం పవిత్రం మానసేన మనసా సాధు పశ్యతి మానసా ఋషయః ప్రజా అసృజన్త మానసే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాన్ మానసం పరమం వదన్తి న్యాస ఇత్యాహుర్మనీషిణో బ్రహ్మాణం బ్రహ్మా విశ్వః కతమ-స్స్వయంభుః ప్రజాపతి-స్సంవత్సర ఇతి సంవత్సరోఽసావాదిత్యో య ఏష ఆదిత్యే పురుషస్స పరమేష్ఠీ బ్రహ్మాత్మా యాభిరాదిత్య-స్తపతి రశ్మిభిస్తాభిః పర్జన్యో వర్షతి పర్జన్యేనౌషధి-వనస్పతయః ప్రజాయన్త ఓషధివనస్పతిభి-రన్నం భవత్యన్నేన ప్రాణాః ప్రాణైర్-బలం బలేన తప-స్తపసా శ్రద్ధా శ్రద్ధయా మేధా మేధయా మనీషా మనీషయా మనో మనసా శాన్తి-శ్శాన్త్యా చిత్తం చిత్తేన స్మృతిగ్గ్‌స్మృత్యా స్మారగ్గ్‌స్మారేణ విజ్ఞానం విజ్ఞానేనాత్మానం వేదయతి తస్మాదన్నం దదన్థ్సర్వాణ్యేతాని దదాత్యన్నాత్ప్రాణా భవన్తి భూతానాం ప్రాణైర్-మనో మనసశ్చ

విజ్ఞానం విజ్ఞానా-దానన్దో బ్రహ్మ యోని-స్స వా ఏష పురుషః పఞ్చధా పఞ్చాత్మా యేన సర్వ-మిదం ప్రోతం పృథివీ చాన్తరిక్షం చ ద్యౌశ్చ దిశశ్చావాన్తరదిశాశ్చ స వై సర్వ-మిదం జగథ్స స భూతగ్ం స భవ్యం జిజ్ఞాసక్లృప్త ఋతజా-రయిష్ఠా శ్రద్ధా సత్యో మహస్వాన్ తపసో పరిష్ఠాద్ జ్ఞాత్వా తమేవం మనసా హృదా చ భూయో న మృత్యు-ముపయాహి విద్వాన్తస్మాన్న్యాస-మేషాం తపసా-మతిరిక్తమాహుః వసురణ్వో విభూరసి ప్రాణే త్వమసి సంధాతా బ్రహ్మన్ త్వమసి విశ్వధృత్తేజోదా-స్త్వమస్యగ్ని-రసి వర్చోదా-స్త్వమసి సూర్యస్య ద్యుమ్నోదా-స్త్వమసి చన్ద్రమస ఉపయామగృహీతోఽసి బ్రహ్మణే త్వా మహస ఓమిత్యాత్మానం యుఞ్జీతైతద్వై మహోపనిషదం దేవానాం గుహ్యం య ఏవం వేద బ్రహ్మణో మహిమాన-మాప్నోతి తస్మాద్బ్రహ్మణో మహిమాన-మిత్యుపనిషత్||[౧౦౦] //79//

జ్ఞాన యజ్ఞః[80]

తస్యైవం విదుషో యజ్ఞస్యాత్మా యజమాన-శ్శ్రద్ధా పత్నీ శరీర-మిధ్మమురో వేది-ర్లోమాని బర్హి-ర్వేద-శ్శిఖా హృదయం యూపః కామ ఆజ్యం మన్యుః పశుస్తపోఽగ్నిర్దమశ్శమయితా దక్షిణా వాగ్ఘోతా ప్రాణ ఉద్గాతా చక్షురధ్వర్యుర్-మనో బ్రహ్మ శ్రోత్రమగ్నీ-ద్యావద్ధ్రియతే సా దీక్షా యదశ్నాతి తద్ధవి-ర్యత్పిబతి తదస్య సోమపానం యద్రమతే తదుపసదో యథ్సంచ-రత్యుపవిశత్యుత్తిష్ఠతే చ స ప్రవర్గ్యో యన్ముఖం తదాహవనీయో యా వ్యాహృతి-రాహుతి-ర్యదస్య విజ్ఞానం తజ్జుహోతి యథ్సాయం ప్రాతరత్తి తథ్సమిధం యత్ప్రాతర్మధ్యన్దినగ్ం సాయం చ తాని సవనాని యే అహోరాత్రే తే దర్శపూర్ణమాసౌ యేఽర్ధమాసాశ్చ మాసాశ్చ తే చాతుర్మాస్యాని య ఋతవస్తే పశుబన్ధా యే సంవథ్సరాశ్చ పరివథ్సరాశ్చ తేఽహర్గణాస్సర్వవేదసం వా ఏతథ్సత్రం యన్మరణం తదవభృథ ఏతద్వై జరామర్యమగ్నిహోత్రగ్ం సత్రం య ఏవం

విద్వా-నుదగయనే ప్రమీయతే దేవానామేవ మహిమానం గత్వాఽఽదిత్యస్య సాయుజ్యం గచ్ఛత్యథ యో దక్షిణే ప్రమీయతే పితౄణా-మేవ మహిమానం గత్వా చన్ద్రమసః సాయుజ్యగ్ం సలోకతా-మాప్నోత్యేతౌ వై సూర్యాచన్ద్రమసో-ర్మహిమానౌ బ్రాహ్మణో విద్వా-నభిజయతి తస్మాద్బ్రహ్మణో మహిమానమాప్నోతి తస్మాద్బ్రహ్మణో మహిమానమిత్యుపనిషత్॥[౧౦౦]

అమ్భస్యేకపఞ్చాశదుత్తరశతం జాతవేదసే చతుర్దశ భూరన్నం భూరగ్నయే భూరగ్నయే వైకమేకం పాహి పాహి చత్వారి చత్వారి యశ్ఛన్దసాం ద్వే నమో బ్రహ్మణ ఋతం తపో యథా వృక్షస్యైకమేకమణోరణీయాగ్ం శ్చతుస్త్రిగ్ంశథ్సహస్రశీర్షగ్ం షడ్విగ్ంశతిరాదిత్యో వా ఏష ఆదిత్యో వై తేజ ఏకమేకం నిధనపతయే త్రయోవిగ్ంశతిస్సద్యోజాతం త్రీణి వామదేవాయైకమఘోరేభ్యస్తత్పురుషాయ ద్వే ద్వే ఈశానో నమో హిరణ్యబాహవ ఏకమేకమృతగ్ం సత్యం ద్వే సర్వో వై చత్వారి కద్రుద్రాయ త్రీణి యస్య వైకఙ్కతీ కృణుష్వ పాజోఽదితిరాపో వా ఇదమేకమేకమాపః పునన్తు చత్వార్యగ్నిశ్చ సూర్యశ్చ నవ నవోమితి చత్వార్యాయాతు పఞ్చౌజోఽసి దశోత్తమే చత్వారి ఘృణిస్త్రీణి బ్రహ్మమేతు మాం యాస్తే బ్రహ్మహత్యాం ద్వాదశ బ్రహ్మ మేధయాఽద్యా న ఇమం భ్రూణహత్యాం బ్రహ్మ మేధవా బ్రహ్మే దేవానామిదం వీరహత్యామేకాన్న విగ్ంశతిరేకాన్న విగ్ంశతిర్మేధా దేవీ మేధాం మ ఇన్ద్రశ్చత్వారి చత్వార్యా మాం మేధా ద్వే మయి మేధామేకమపైతు పరం వాతం ప్రాణమముత్రభూయాద్ధరిగ్ం శల్కైరగ్నిం మా ఛిదో మృత్యో మా నో మహాన్తం మా నస్తోకే ప్రజాపతే స్వస్తిదా త్ర్యమ్బకం యే తే సహస్రమయుతం ద్వే ద్వే మృత్యవే స్వాహైకం దేవకృతస్యైకాదశ యద్వో దేవాః కామోఽకార్షీన్మన్యురకార్షీంద్వే ద్వే తిలాఞ్జుహోమి గావశ్శ్రియం ప్రజాః పఞ్చ తిలాః కృష్ణాశ్వేరస్య శ్రీః ప్రజ్ఞాతు జాతవేదస్సప్త ప్రాణవాక్త్వక్చిర ఉత్తిష్ఠ పఞ్చ పృథివీశబ్దమనోవాగ్వ్యక్తాత్మాఽన్తరాత్మా పరమాత్మా మే క్షుధేఽన్నమయ పఞ్చదశాగ్నయే స్వాహైకచత్వారిగ్ంశర్ద్ధోన్తద్బ్రహ్మ నవ శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి చతుర్విగ్ంశతిశ్శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామృతగ్ం హుతవన్తశాఙ్గుష్ఠమాత్రః పురుషో ద్వే వాఙ్మ ఆసన్నష్టౌ వయస్సుపర్ణాః ప్రాణానాం గ్రన్థిరసి ద్వే ద్వే నమో రుద్రాయైకం త్వమగ్నే ద్యుభిర్ద్వే శివేన మే సన్తిష్ఠస్వ సత్యం ప్రాజాపత్యస్తస్యైవమేకమేకమశీతిః ॥80॥

అమ్భస్యపారే స్వస్తి నః పాహి నో అగ్న ఏకయాऽऽదిత్యో వా ఏష ఋతగ్ం సత్యమోమిత్యా మాం మేధా మా నస్తోకే తిలాఞ్జుహోమి శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్య తస్యైవమేకోత్తరశతమ్ ॥101॥

సహ నావవతు। సహ నౌ భునక్తు। సహ వీర్యం కరవావహై। తేజస్వి నావధీతమస్తు మా విద్విషావహై॥ ఓం శాన్తిః శాన్తిః శాన్తిః॥

॥హరిః ఓమ్॥

॥శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు॥